

УДК 378.015

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.81.39>

Слободянюк О. М.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УНІВЕРСИТЕТАХ США: ВИВЧЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ДОСВІДУ

У статті для формування політики, ефективних механізмів та вивчення позитивних практик формування системи забезпечення академічної доброчесності проаналізовано інформацію з офіційних сайтів 20 університетів США, які займають провідні позиції у світових освітніх рейтингах. З'ясовано, що в американських університетах для створення середовища, що сприяє дотриманню етичних академічних стандартів усіма учасниками освітнього процесу, наявні такі структурні компоненти системи забезпечення академічної доброчесності, як: наявність офіційної сторінки, де представлена загальна інформація, присвячена питанням академічної доброчесності; кодифіковані офіційні документи, в яких задекларована політика закладу щодо академічної доброчесності; структурні підрозділи, уповноважені комісії, особи, які виконують наглядову та контролюючу функції; ресурси для запровадження, підтримки та розвитку академічної доброчесності; стандартизовані процедури: виявлення порушень академічної доброчесності, надання матеріалів уповноваженій особі, структурі, розгляд справи та винесення рішення, оголошення рішення та можливість апеляції; програмне забезпечення для перевірки письмових робіт на наявність ознак академічного плагіату; залученість учасників освітнього процесу та стейкхолдерів до активної підтримки інституційної стратегії академічної доброчесності; публічні звіти, постійний моніторинг та оцінка сформованості культури академічної доброчесності.

Проаналізована інформація уможливує формування рекомендації для ЗВО України щодо забезпечення академічної доброчесності, а саме: акцентувати увагу на тому, що ціннісною складовою частиною корпоративної культури університету мають стати принципи академічної доброчесності; передбачити в освітньому процесі можливість ознайомлення здобувачами вищої освіти з поняттям “академічна доброчесність”, видами її порушень та відповідальністю у разі їх виявлення.

Ключові слова: вища освіта, академічна доброчесність, політика та процедури забезпечення академічної доброчесності.

В умовах масовізації та глобалізації вищої освіти питання якості є першорядним. Про вагомість цього питання свідчить створена мережа міжнародних інституцій, які покликані надати допомогу і визначити орієнтири як для закладів вищої освіти під час розроблення своїх власних систем забезпечення якості, так і для агенцій, які здійснюють незалежні перевірки. Серед інституцій: INQAANE – Міжнародна мережа агентств із забезпечення якості у вищій освіті; GIQAC – Глобальна ініціатива із забезпечення якості; ENQA – Європейська мережа гарантії якості вищої освіти; ECA – Європейський консорціум з акредитації; EQAR – європейський реєстр агентств із забезпечення якості; CHEA – Рада з акредитації ЗВО; NOQA – Скандинавська асоціація із забезпечення якості вищої освіти.

Необхідність підвищення якості освіти в Україні обґрунтована очікуванням, яке покладає держава, а саме Законом України “Про вищу освіту”, до підготовки “конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях” [1]. Натомість у Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки [4] під час ідентифікації проблем розвитку вищої освіти відзначено “відставання українських ЗВО від світових університетських лідерів у питанні забезпечення якості освітнього процесу” та “недостатню розвиненість культури академічної доброчесності” [4].

Як ефективний інструмент підвищення якості академічна доброчесність потребує розроблення, імплементації та розвитку стабільної, нормативно фіксованої та визнаної політики і процедур її впровадження. На нашу думку, доцільним є вивчення та запозичення вітчизняного та зарубіжного позитивного досвіду системного підходу до забезпечення академічної доброчесності.

Метою статті – виокремити, порівняти та систематизувати процес інституалізації академічної доброчесності в університетах США.

Для нашого дослідження важливими є проекти, які ініціювала Австралійська рада з питань навчання та викладання (англ. Australian Learning & Teaching Council, далі – ALTC) та над якими працювала міжнародна команда науковців: Проект стандартів академічної доброчесності: узгодження політики і практики в австралійських університетах (Academic integrity standards: Aligning policy and practice in Australian universities, 2010–2012, далі – AISP) [5], Проект Імплементації та розширення зразкової політики академічної доброчесності та систем підтримки в секторі вищої освіти (або Зразковий проект академічної доброчесності) (англ. Embedding and extending exemplary academic integrity policy and support frameworks across the higher education sector (Exemplary Academic Integrity Project, 2012–2013) [7].

Завдяки міжнародній співпраці представників наукової спільноти США, Великої Британії, Австралії, Канади, Нової Зеландії, їх послідовній узгодженій позиції розроблено та запроваджено стандарти політики та процедур академічної доброчесності. Визначено, що для сталості результатів запровадженої політики вона має відповідати принципам доступності, освітнього підходу та зворотного зв'язку; дотри-

мання політики контролює особа/структурний підрозділ; усі процедури детально прописані; усі учасники освітнього процесу розуміють необхідність та транслюють відданість принципам і цінностям академічної доброчесності [7].

Для з'ясування особливості процесів, тенденцій, закономірностей формування академічної доброчесності скористаємося контентом 10 офіційних веб-сайтів університетів США. Серед них 5 університетів, які входять у топ-10 університетів світу (World University Rankings, 2019): Каліфорнійський технологічний інститут (California Institute of Technology), Стенфордський університет (Stanford University), Массачусетський технологічний інститут (Massachusetts Institute of Technology), Єльський університет (Yale University), Чиказький університет (University of Chicago) Принстонський університет (Princeton University), Гарвардський університет (Harvard University) та п'ять, які не тільки займають лідерські позиції, а й є найстаршими за роком створенням, відомі своїми традиціями, високою репутацією. Серед них – Гарвардський університет (засновано у 1636 р.) у Кембриджі (Бостон), Пенсильванський університет (1740 р.) у Філадельфії, Принстонський університет (1746 р.) у Принстоні, Колумбійський університет (1754 р.), Нью-Йоркський університет (1831 р.) у Нью-Йорку. Вагомим є внесок університетів США і в розвиток світової науки, з огляду на найбільшу кількість Нобелівських лауреатів (Universities Producing The Most Nobel Prize Winners, 2019).

Опрацювання наукових досліджень (Т. Bretag, Т. Gallant, І. Glendinning, Е. Morris, J. Carroll, Р. Drinan, J. Orr, Th. Tomasi та ін.) щодо впровадження системи забезпечення академічної доброчесності, оцінки ефективності розроблених політик, використання освітнього підходу та сучасних стратегій управління змінами, що стимулюють впровадження та розвиток політики; довгострокові, стійкі і практичні механізми імплементації та підтримки політики академічної доброчесності дозволили визначити структурні елементи політики, за якими доцільно проаналізувати офіційні сторінки визначених університетів:

1. Наявність офіційної сторінки, де представлена загальна інформація, присвячена питанням академічної доброчесності.

У всіх проаналізованих університетах наявна спеціалізована сторінка, присвячена академічній доброчесності. Такі сторінки мають логічну структуру, про що свідчать назви розділів, як-то: “Що таке академічна доброчесність?”, “Що є порушенням академічної доброчесності”, “Наслідки порушень академічної доброчесності”, “Що таке плагіат?”, “Як правильно цитувати?” тощо [10].

2. Кодифіковані документи (Кодекси честі, Політики з наукової та академічної та дослідницької доброчесності, Настанови до іспитів та оцінювання, Статути для студентів та співробітників, Положення академічної ради, Правила поведінки для студентів, Студентський дисциплінарний статут та ін.), які мають нормативно-регулюючу силу, підтверджують чіткість та послідовність застосування політики та процедур, визначають базову термінологію та узгоджені з положеннями Стратегії розвитку університету.

Відзначимо, що філософією проаналізованих кодексів честі є створення освітнього середовища, де пропагуються високі етичні академічні стандарти, дотримання яких є гарантією довіри до освітніх та наукових результатів. Документи демонструють про наміри долучитися до глобального тренду, за яким засадничою в освітньо-науковій сфері є аксіологічна складова частина.

3. Структурні підрозділи, уповноважені комісії, особи, які виконують наглядову та контролюючу функції.

У процесі аналізу сайтів університетів встановлено, що функція підтримки, нагляду та контролю за імплементацією політики академічної доброчесності делегована структурним підрозділам, таким як:

- Офіс/Рада академічної доброчесності та поведінки студентів (університети: Гарвардський, Пенсильванський, Нью-Йоркський, Каліфорнійський Єльський);
- Офіс із питань поведінки, до складу якого входить Робоча група з питань академічної доброчесності (Массачусетський технологічний інститут, Чиказький університет);
- Правління із судових питань (Стенфордський університет);
- Комітет честі (Принстонський університет);
- Консультативна група з питань професійної етики (CC-SEAS) для студентів (Колумбійський університет).

У більшості університетів, сформовані структурні підрозділи розглядають порушення академічної доброчесності як проблему не тільки освітнього, а й дисциплінарного характеру. Тобто порушення норми академічної освітньої практики в такий спосіб прирівнюється до порушення морально-етичної норми співжиття в університетському кампусі.

4. Ресурси для запровадження, підтримки, розвитку академічної доброчесності (навчальні курси, модулі, тренінги, семінари та заходи щодо підвищення кваліфікації – все це сприяє обізнаності і розумінню політики учасниками освітнього процесу; заходи щодо запобігання порушень – навчання студентів академічному письму і цитуванню) та удосконалення процесу викладання.

Особливої уваги як освітній ресурс заслуговують Центри письма (англ. Writing Center). Університетський Центр письма є найбільш поширеною в світовій освітній практиці інституційною моделлю, що забезпечує індивідуальну підтримку студентам, викладачам і співробітникам університету. Навчання академічному письму пов'язане з виконанням трьох місій сучасного глобального університету – науково-дослідницької, освітньої та громадсько-політичної. Підготовка майбутнього фахівця-професіонала, науковця-дослідника передбачає виховання незалежно мислячої особи із принциповою громадянською позицією. Роль академічного письма в університетській освіті США І. Короткіна оцінює як “дисципліну, яка допомагає викладачам

всіх інших дисциплін розвивати у студентів здатність генерувати власні думки і вибудовувати власну аргументацію, організовуючи все це в гранично точній і ясній текстовій формі” [2].

Центри письма постійно розширюють освітні пропозиції для студентів та удосконалюють методи викладання. В Центрі письма Хіксона Каліфорнійського технологічного інституту вважають, що основний спосіб, який дозволяє удосконалювати тексти, – це рецензування досвідченими педагогами незавершених академічних робіт та уміння студентів вносити зміни у відповідь на зауваження [7]. Центр пропонує модулі: “Ключові елементи академічного письма”, “Цитування, системи стилів і плагіат”, “Жанри академічного спілкування”, “Лист для академічних дисциплін”. Студенти отримують можливість навчитися реалізовувати власні ідеї в якісному тексті.

5. Стандартизовані процедури перегляду порушень.

Проаналізувавши процедури розгляду справ щодо порушень академічної доброчесності, узагальнимо: у зв'язку з децентралізованою системою управління університетами у США кожен із них укладає внутрішню систему правил і процедур розгляду заяв про неправомірну академічну поведінку та формує структуру, призначає осіб, відповідальних за додержання правил/процедур та справедливості рішень. Однак варто відзначити, що, незважаючи на автономність внутрішніх процедур, існують загальні підходи до послідовності розгляду справ, а саме: повідомлення про факт неправомірної поведінки, підготовка до слухань (розслідування), слухання та оприлюднення рішення, можливість апеляції (щодо рішення чи санкцій) та остаточний висновок. Рішення розгляду справи фіксується та зберігається в особовій справі студента.

6. Програмне забезпечення для перевірки навчальних, кваліфікаційних, науково-методичних та наукових робіт на наявність ознак академічного плагіату.

В більшості американських університетів, що нами проаналізовані, для перевірки на наявність ознак академічного плагіату використовується програма Turnitin.

7. Залученість учасників освітнього процесу та стейкхолдерів до активної підтримки інституційної стратегії академічної доброчесності.

Значною мірою досягненню успішності (академічної, професійної) сприяє всебічна підтримка здобувача вищої освіти. Як зазначено членами Ради честі Гарвардського коледжу: “У студентів є багато людей, які можуть підтримати їх і направити їх через процес... Особистим радником може бути співробітник Університету, інспектор або наставник, науковий співробітник, інструктор або викладач” [9]. Формат підтримки та супроводу здобувачів вищої освіти є реалізований в освітній процес концепт “етики турботи” (ethics of care), сформульованої Дж. Гансеном [8].

Етика турботи, супроводу, підтримки, зокрема і політики академічної доброчесності, реалізується через залучення студентів-волонтерів –прихильників етичних академічних стандартів – до просвітницької роботи щодо питань академічної доброчесності. Наприклад, SAIF (Student Academic Integrity Fellow) в Гарвардському університеті, куди входять студенти бакалаврату, які пройшли навчання із процедур і політики академічної доброчесності при Раді доброчесності та надають підтримку студентам, які проходять в ній перевірку через підозру порушення [11].

8. Публічні звіти, постійний моніторинг та оцінка сформованості культури академічної доброчесності.

Розвиток будь-якої системи (у нашому разі системи забезпечення політики академічної доброчесності) неможливий без отримання актуальних і достовірних даних щодо її стану та ефективності механізмів запровадження, схвалення, поширення, стабільного розвитку. Системна та систематична оцінка ризиків, можливостей, слабих і сильних сторін політики є гарантією не опинитися в стані кризи [3]. Академічні спільноти усіх досліджуваних університетів щорічно отримують публічні звіти щодо порушень та рішень стосовно порушників академічної доброчесності.

Висновки. Аналіз практик кращих університетів США дав змогу запропонувати такі рекомендації ЗВО України:

– передбачити в освітньому процесі можливість ознайомлення здобувачами вищої освіти з поняттям “академічна доброчесність”, видами її порушень та відповідальністю у разі їх виявлення. Враховувати, що формування системи забезпечення академічної доброчесності – процес довготривалий, який передбачає не лише окреслення, фіксацію, але й свідоме та вільне прийняття її принципів усіма членами освітнього процесу. Академічні норми та принципи (через процес інтеріоризації) повинні стати частиною внутрішньої структури свідомості кожного учасника освітнього процесу внаслідок освоєння особистістю того, що спочатку було для неї зовнішньою вимогою;

– акцентувати увагу на тому, що ціннісною складовою частиною корпоративної культури університету мають стати принципи академічної доброчесності (справедливість, довіра, повага, чесність, відповідальність, мужність), які забезпечують високі моральні стандарти та є гарантом якісної освіти в ЗВО. Ключові цінності, переконання та норми поведінки, що сприймаються як обов’язкові для осмислення та прийняття усіма членами університетської спільноти, створюють відчуття єдності та відданості спільній місії підготовки висококваліфікованих фахівців;

– враховувати, що процес формування системи забезпечення академічної доброчесності має циклічний характер, потребує системного впровадження, нормативно регулюється і забезпечується постійним моніторингом результатів. Для прозорого і відкритого оцінювання стану сформованості культури академічної

добросовісності доцільно заслуховувати на Вченій раді університету щорічний звіт та публікувати його на сайті ЗВО;

– акцентувати увагу на тому, що важливою умовою запровадження принципів академічної добросовісності є залученість всіх учасників освітнього процесу. Особливу роль у процесі розвитку академічної добросовісності має відігравати студентське самоврядування, яке би просувало ідею, що академічна добросовісність є інструментом якості вищої освіти, а в подальшому – успіху в професійній діяльності та відповідальній громадянській позиції.

Предметом подальших досліджень має стати практика запровадження політики та механізмів забезпечення академічної добросовісності в університетах Великої Британії.

Використана література:

1. Закон України “Про вищу освіту”. URL: <https://bit.ly/3i4rUdZ>.
2. Короткіна І.Б. Академическое письмо: процесс, продукт и практика Учебное пособие для вузов. Москва : Юрайт, 2015. 295 с.
3. Кумбс Ф.Г. Кризис образования в современном мире (системный анализ) /Пер. с англ. С.Л. Володиной и др. / Под ред. Г.Е. Егорова. М. : Прогресс, 1970. 261с.
4. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. URL: <http://surl.li/mphq>.
5. Academic integrity standards: Aligning policy and practice in Australian universities, 2010–2012.
6. Bretag T. & Muhmud Exemplary Academic Integrity Project, Academic Integrity Toolkit. 2014. URL: <https://bit.ly/3p6Ys8t/>.
7. Caltech. Nixon Writing Center. URL: <http://www.writing.caltech.edu/>.
8. Glendinning I. Scorecard for Academic Integrity Development: Benchmarking and evaluating institutional strategies and programs on academic integrity. URL: <https://bit.ly/y4UW14>.
9. Hansen James E. Humanism as Moral Imperative: Comments on the Role of Knowing in the Helping Encounter. *The Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*. 2006. Volume45, Issue2. Pages 115–125. URL: <https://bit.ly/zwRD1wA9>.
10. Harvard College Honor Council. URL: <https://honorcouncil.fas.harvard.edu/your-support>.
11. Massachusetts Institute of Technology (MIT): Academic Integrity. URL: <https://bit.ly/rnCkPR>.
12. Student Academic Integrity Fellows (SAIFs). URL: <https://honorcouncil.fas.harvard.edu/saifs>.

References:

1. Zakon Ukrainy “Pro vyshchu osvitu” (2014). [Law of Ukraine “On higher education”]. Retrieved from <https://bit.ly/3yZLkH5> [in Ukrainian].
2. Korotkina Y. B. (2015). Korotkina I. B. Akademicheskoe pismo: protsess, produkt i praktika Uchebnoe posobie dlya vuzov [Academic Writing: Process, Product and Practice Textbook for Universities]. Moskva: Yurait/ 295 s. [in Russian].
3. Kumb F.H. (1970). Krizis obrazovaniya v sovremennom mire (sistemnyy analiz) [The crisis of education in the modern world (systems analysis)]. Moskva: Prohress. 261 s. [in Russian].
4. Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2021–2031 roky [Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2021-2031]. Retrieved from <http://surl.li/mphq> [in Ukrainian].
5. Bretag T. & Muhmud S. (2014) Exemplary Academic Integrity Project, Academic Integrity Toolkit. Retrieved from <https://bit.ly/34yOqDH> [in English].
6. Caltech. Nixon Writing Center. Retrieved from <http://www.writing.caltech.edu/> [in English].
7. Glendinning I. Scorecard for Academic Integrity Development: Benchmarking and evaluating institutional strategies and programs on academic integrity. Retrieved from <https://bit.ly/3uLX3FT> [in English].
8. Hansen James E. (2006). Humanism as Moral Imperative: Comments on the Role of Knowing in the Helping Encounter. *The Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*. V. 45, Issue 2. P. 115–125. Retrieved from <https://bit.ly/34wDZRd/> [in English].
9. Harvard College Honor Council. Retrieved from <https://bit.ly/2RSa6rU> [in English].
10. Massachusetts Institute of Technology (MIT): Academic Integrity. Retrieved from <https://bit.ly/3yZMkLl>.
11. Student Academic Integrity Fellows (SAIFs). Retrieved from <https://bit.ly/3fZru5L>.

Slobodianiuk O. M. Formation of the system of academic integrity in USA universities: study of positive experience

The article analyzes the information from the official websites of 20 US universities, which occupy leading positions in the world educational rankings, for the formation of policies, effective mechanisms and the study of positive practices in the formation of the system of ensuring academic integrity.

It was found that in American universities to create an environment conducive to the observance of ethical academic standards by all participants in the educational process, there are the following structural components of the system of academic integrity: the presence of an official page with general information on academic integrity; codified official documents declaring the institution's policy on academic integrity; structural subdivisions / authorized commissions / persons performing supervisory and controlling functions; resources for the introduction, support and development of academic integrity; standardized procedures: detection of violations of academic integrity, provision of materials to the authorized person / structure, consideration of the case and decision-making, announcement of the decision and the possibility of appeal; software for checking written works for signs of academic plagiarism; involvement of participants in the educational process and stakeholders in active support of the institutional strategy of academic integrity; public reports, constant monitoring and evaluation of the formation of a culture of academic integrity.

The analyzed information on ensuring academic integrity makes it possible to form recommendations for the Free Economic Zone of Ukraine, namely: to emphasize that the principles of academic integrity should become a valuable component of the university's corporate culture; to provide in the educational process the possibility of acquainting higher education students with the concept of “academic integrity”, the types of its violations and responsibility in case of their detection

Key words: higher education, academic integrity, policy and procedures for ensuring academic integrity.